

Hemutrustningslånets utveckling 2020

Vi gör studier möjligt.

CSN, Rapport 2021:5

Hemutrustningslånets utveckling 2020

Centrala studiestödsnämnden (CSN) 2021

Producent CSN, Kunskap om studiestödet
851 82 Sundsvall
060-18 60 00

Kontaktperson Hanna Rösth
Hanna.rosth@csn.se

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning	5
1.1. Vad är hemutrustningslån?.....	5
1.2. Vem kan låna?	5
1.3. Hushållets storlek avgör hur mycket pengar som lånas ut	6
2. Antal låntagare, ansökningar och beslut	8
2.1. Antalet låntagare minskar.....	8
2.2. De flesta får bifall men andelen minskar.....	9
2.3. Fler än 8 av 10 söker lån för omöblerad bostad	10
3. Vem har hemutrustningslån?	12
3.1. Fler män än kvinnor har hemutrustningslån	12
3.2. Låntagarna med hemutrustningslån blir allt äldre.....	12
3.3. Personer från 54 olika länder fick lån år 2020	14
4. Skulder och återbetalning	16
4.1. Den genomsnittliga skuldsättningen minskar	16
4.2. Det inbetalda beloppet minskade under 2020	17
4.3. Det genomsnittliga beloppet för frivilliga inbetalningar ökar.....	17
4.4. Anstånd med betalningen blir mindre vanligt.....	18
4.5. Färre lån efterskänktes under 2020.....	18
4.6. Fler obetalda lån sågs upp till omedelbar betalning	20
5. Hemutrustningslånets utveckling över tid	21
5.1. Lägst antal nya låntagare på 10 år	21
5.2. Könsfördelningen på väg att jämnas ut	21
5.3. Fler slutbetalar sitt lån	21
Referenser	23
Bilaga	24

Sammanfattning

Hemustrustningslån kan ges till nyanlända flyktingar och vissa andra utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd. Lånet administreras av CSN och är till för inköp av möbler och köksutrustning. Denna rapport syftar till att öka kunskapen om hemustrustningslånet och dess utveckling.

Under 2020 betalade CSN ut 38,9 miljoner kronor i hemustrustningslån till 2 700 låntagare. Antalet personer som får hemustrustningslån utbetalt har nästan halverats jämfört med 2019, vilket beror på att färre söker och beviljas uppehållstillstånd i Sverige.

Det är fler män än kvinnor som söker hemustrustningslån, vilket är en naturlig följd av att det är fler män än kvinnor som beviljas uppehållstillstånd och tas emot i en kommun. De senaste åren har dock andelen kvinnor som beviljas hemustrustningslån ökat, år 2020 var det 48 procent kvinnor och 52 procent män som fick hemustrustningslån beviljat. Åldersfördelningen bland dem som beviljas lånet jämnas ut allt mer eftersom andelen nya låntagare i de yngre åldersgrupperna minskar. Under 2020 var 32 procent av de nya låntagarna yngre än 30 år, vilket kan jämföras med att 41 procent var det under 2017.

Skuldsättningen har minskat gradvis under en längre tid och tre fjärdedelar av alla skulder är nu 25 000 kronor eller lägre. Nya regler för vilka belopp som kan betalas ut trädde i kraft 1 mars 2017, vilket har bidragit till att skuldsättningen fortsatt att minska.

Återbetalningen av hemustrustningslånet kan inte följas upp på ett heltäckande sätt, men vi kan se att det totala inbetalda beloppet nu minskat något efter att ha ökat under en längre tid. Minskningen beror på att antalet lån och låntagare minskat kraftigt de senaste åren. Totalt betalades 195 miljoner kronor in under 2020, vilket gav ett genomsnittligt inbetalt belopp på strax över 3 400 kronor per lån.

1. Inledning

Hemustrustningslån kan ges till nyanlända flyktingar och vissa andra utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd. Lånet är till för inköp av möbler och köksutrustning och det administreras av CSN. Sedan hemustrustningslånet infördes 1991 har totalt 4,1 miljarder kronor betalats ut. Under 2020 betalade CSN ut 38,9 miljoner kronor i hemustrustningslån till 2 700 låntagare.

Syftet med denna rapport är att följa hemustrustningslånets utveckling och redogöra för långsiktiga och kortsiktiga förändringar inom området.

1.1. Vad är hemustrustningslån?

Möjligheten för flyktingar och vissa andra utlänningar att låna till hemustrustning infördes den 1 januari 1991.¹ Innan dess hade flyktingar fått försörjningsstöd för att kunna köpa möbler och köksutrustning. En anledning till varför hemustrustningslånet infördes var att motverka att den enskilde flyktingen skulle ledas in i ett bidragsberoende genom försörjningsstödet. Ett sådant beroende skulle kunna leda till att integrationen motverkades. Ett lån istället för ett bidrag till hemustrustning innebär ett ökat personligt ansvar och förtroende.

Lagstiftaren ansåg även att möjligheten att låna skulle stå öppen för alla flyktingar som har behov av hemustrustning. Någon prövning av framtida möjlighet att betala tillbaka lånet skulle inte göras. Av förarbetena framgår vidare att CSN är den myndighet som har de bästa förutsättningarna att administrera låneverksamheten till en rimlig kostnad. Detta med hänsyn till att CSN redan administrerade låneverksamhet i form av studielån.²

1.2. Vem kan låna?

Lånet kan ges till nyanlända flyktingar och vissa andra utlänningar som inom ramen för det kommunala flyktingmottagandet har tagits emot i en kommun.

Följande personer kan få hemustrustningslån:

1. Utlänningar som har överförts till Sverige med stöd av ett särskilt regeringsbeslut
2. Utlänningar som har fått uppehållstillstånd och som har tagits emot i kommunen efter att ha varit registrerade vid en förläggning för asylsökande

---

¹ Rskr 1990/91:96 (Prop. 1990/91:25 Bilaga 6)

² Prop. 1990/91:25 Bilaga 6

3. Andra utlänningar som har fått uppehållstillstånd med tillämpning av 5 kap. 1 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser

4. Utlänningar som har fått uppehållstillstånd på grund av sin anknytning till en utlänning som avses under 1-3 och som ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som hen har anknytning till först togs emot i en kommun. Kravet är också att den person som utlänningen har anknytning till inte var svensk medborgare vid tidpunkten för utlänningens ansökan om uppehållstillstånd.³

Den som har fyllt 18 år vid det första mottagandet i en kommun kan få lån till hemutrustning. Den som är under 18 år räknas normalt in i föräldrarnas lån som ett hemmavarande barn. Om det finns särskilda skäl kan även en sökande som inte fyllt 18 år vid det första mottagandet få lån, till exempel om hen har kommit till Sverige som ensamkommande barn. Lån kan då sökas när personen fyllt 18 år under förutsättning att hen fyllt 17 år vid det första mottagandet i en kommun. Dessutom krävs att hen fram till 18-årsdagen saknar vårdnadshavare i Sverige. Det finns ingen övre åldersgräns för när det är möjligt att ansöka om hemutrustningslån. När lån ska ges till en person som är sammanboende eller gift⁴ ska lånet vara gemensamt för makarna eller samborna, de blir därmed solidariskt ansvariga för återbetalningen av lånet.

Ansökningar om hemutrustningslån görs normalt med hjälp av en behörig lånekontaktperson på kommunen, Migrationsverket eller Arbetsförmedlingen. Låntagaren kan även ansöka om lånet själv, utan lånekontaktperson.

1.3. Hushållets storlek avgör hur mycket pengar som lånas ut

Det går att låna olika belopp beroende på hushållsstorlek och med hänsyn till om bostaden är omöblerad eller möblerad. Nya regler för vilka belopp som kan betalas ut trädde i kraft 1 mars 2017. För en ensam låntagare är det maximala lånebeloppet nu 10 000 kronor och för en familj är det maximalt 35 000 kronor som betalas ut.⁵ För att hemutrustningslånet ska beviljas måste ansökan komma in till CSN inom två år från kommunmottagandet. Om två låntagare som söker lån tillsammans har olika mottagningsdatum gäller ansökningstiden i två år från den dag då den första av de två togs emot i en kommun.

För att ett hemutrustningslån ska kunna betalas ut måste låntagaren underteckna ett skuldebrev och skicka in detta till CSN. Om låntagaren inte

---

³ Förordning (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar

⁴ Med ”sammanboende eller gift” menas att personerna bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

⁵ Tabell med belopp före och efter regeländringen finns i bilaga 1

skickar in skuldebrevet inom sex månader från det att CSN beviljade lånet upphävs beslutet och inga pengar betalas ut.

Hemutrustningslån löper med ränta från den första utbetalningsdagen. Lånet är amorteringsfritt de två första åren efter att det betalats ut. Därefter fastställs en amorteringsplan med utgångspunkt i lånets storlek. Den som har betalnings-svårigheter kan få anstånd med återbetalningen för ett kalenderår i taget. Det är också möjligt att få skulden efterskönt för låntagare som saknar betalningsförmåga på längre sikt.

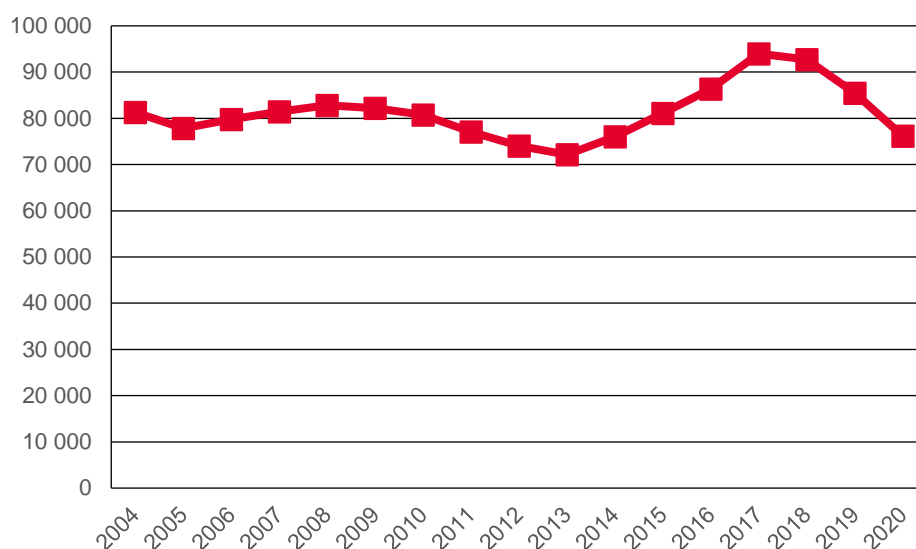
Att en stor del av lånen tas gemensamt av två personer gör att uppföljningen i stor utsträckning sker per lån och inte per person. Det är därför flera områden där vi saknar möjlighet att redovisa uppgifter på individnivå, istället presenteras detta utifrån antal eller andel lån. Uppgifterna i rapporten sträcker sig till och med år 2020.

2. Antal låntagare, ansökningar och beslut

2.1. Antalet låntagare minskar

Vid utgången av 2020 hade 76 200 personer ett hemtrustningslån. Det är en minskning med 9 300 personer jämfört med 2019. Antalet personer med hemtrustningslån var som högst 2017 och har därefter minskat med 17 800 personer.

Diagram 1   Antalet låntagare 2004–2020

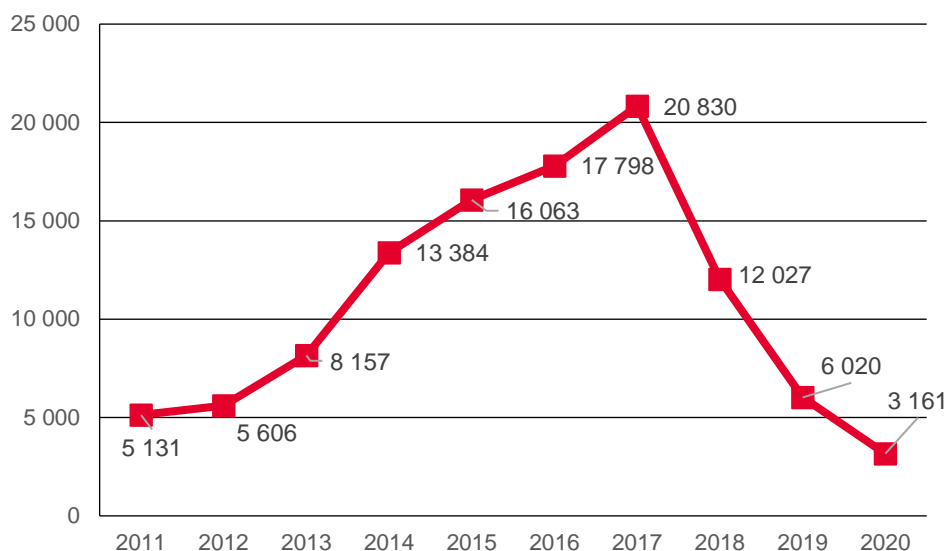

Ett skäl till minskningen är att färre beviljas hemtrustningslån.⁶ Under 2020 beviljade CSN hemtrustningslån till 3 200 låntagare, vilket är en minskning med 47 procent jämfört med året innan. Som diagram 2 visar var antalet nya låntagare högst under 2017 och började därefter att minska.

⁶ Ett annat skäl är att fler betalar tillbaka sitt hemtrustningslån idag, se kapitel 4.

Diagram 2 Antal låntagare som fick beviljat hemtrustningslån 2011–2020

Hur mycket hemtrustningslån som betalas ut följer utvecklingen av antalet personer som beviljas lånet. Under 2020 betalades 38,9 miljoner kronor ut i hemtrustningslån, vilket motsvarar en minskning med nästan hälften jämfört med 2019. Det kan jämföras med att 227,9 miljoner kronor betalades ut under 2017, då antalet nya låntagare var som högst.

2.2. De flesta får bifall men andelen minskar

De senaste åren har andelen beviljade lån i förhållande till antalet ansökningar minskat. Under 2020 var det 83 procent av ansökningarna som ledde till ett beslut om beviljat hemtrustningslån, jämfört med 86 procent 2019 och 90 procent 2018.

Tabell 1   **Antal ansökningar om hemtrustningslån¹, andel bifall samt utbetalt belopp i miljoner kronor, 2016–2020**

	Antal ansökningar¹	Andel bifall	Utbetalt belopp, mkr
2016	15 003	95	208,2
2017	17 128	93	227,9
2018	9 734	90	138,8
2019	5 296	86	75,4
2020	2 915	83	38,9

¹ Antal ansökningar per år är färre än antal låntagare som fått bifall. Det beror på att hemtrustningslån beviljas gemensamt till personer som är sammanboende eller gifta.

Under 2020 avslag CSN 500 ansökningar om hemtrustningslån. Andelen avslag var 17 procent, en ökning med 3 procentenheter jämfört med året före. Många som får avslag får det för att de söker hemtrustningslån trots att de inte omfattas av kommunmottagandet och därför inte uppfyller kriterierna. Andra får avslag för att de inte uppfyller ålderskraven eller för att det gått mer än två år sedan de togs emot i en kommun. Vi saknar i dagsläget möjlighet att heltäckande följa upp anledningarna till avslag och hur avslagen fördelar sig för olika skäl.

2.3. Fler än 8 av 10 söker lån för omöblerad bostad

Det går att ansöka om hemtrustningslån för en möblerad eller omöblerad bostad.⁷ De flesta som ansöker om hemtrustningslån ansöker om det maximala belopp som de kan beviljas för en omöblerad bostad.⁸ Under 2020 var det 85 procent av de beviljade ansökningarna som gällde en omöblerad bostad och 15 procent som gällde en möblerad. Andelen som söker lån för en möblerad bostad har varit i princip densamma under åren 2018–2020. Det år som skiljer sig från övriga är 2017, då nästan var fjärde som beviljades hemtrustningslån fick det för en möblerad bostad. Bostadsbristen i Sverige var mycket hög under 2017, särskilt bland nyanlända, vilket förklarar att så pass hög andel sökte lån för möblerad bostad.⁹

En person som beviljas lån för en möblerad bostad kan ansöka om kompletterande lån om hen senare flyttar till en omöblerad bostad. Kompletterande lån kan också lämnas om antalet personer i låntagarens hushåll har ökat. Andelen som söker kompletterande lån har minskat de senaste åren. Under 2020 gällde 11 procent av ansökningarna kompletterande lån, jämfört med 17 procent

⁷ Om låntagaren kan göra sannolikt att bostaden är omöblerad kan lån för omöblerad bostad beviljas. Om det framgår att bostaden är möblerad så beviljas lån för möblerad bostad. Ett rum som ingår som en del i en större bostad jämställs normalt med en möblerad bostad.

⁸ I bilagan till rapporten finns en tabell med maximala lånebelopp för respektive bostadstyp och antal familjemedlemmar.

⁹ Boverket (2018)

2018. Andelen av dem som sökt kompletterande lån som får avslag har ökat med 4 procentenheter det senaste året och med 22 procentenheter sedan 2016.

Tabell 2   Antal ansökningar om kompletterande lån och andel bifall, 2016–2020

	Antal ansökningar	Andel bifall
2016	2 342	92
2017	2 938	85
2018	1 956	76
2019	825	70
2020	409	67

Ett skäl till avslag är att låntagare som fått lån för en möblerad bostad söker kompletterande lån för en omöblerad bostad för sent för att de ska ha rätt till det. De flesta som ansöker om hemutrustningslån gör det dock förhållandevis omgående när de tagits emot i en kommun. Knappt 8 av 10 söker hemutrustningslån inom 6 månader från kommunmottagandet. Det gäller oavsett om lånet avser omöblerad eller möblerad bostad.

3. Vem har hemustrustningslån?

3.1. Fler män än kvinnor har hemustrustningslån

Vid utgången av år 2020 var 43 procent av alla låntagare med hemustrustningslån kvinnor och 57 procent män. Andelen kvinnor har ökat med 2 procentenheter jämfört med 2017. Män är dock fortfarande i tydlig majoritet bland låntagarna. Att fler män än kvinnor har hemustrustningslån beror till stor del på att det länge varit fler män som sökt asyl och fått uppehållstillstånd i Sverige. Det har därmed också varit fler män som tagits emot i en kommun och som har kunnat ansöka om hemustrustningslån.

Det blir samtidigt allt vanligare att kvinnor ansöker om och beviljas *nya* hemustrustningslån. Andelen kvinnor bland de nya låntagarna av hemustrustningslån har ökat med 10 procentenheter sedan 2017 och var 48 procent under 2020.

Tabell 3 Nya låntagare¹, fördelat på kön, 2016–2020

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Kvinnor	6 281	35	7 847	38	5 224	43	2 819	47	1 533	48
Män	11 517	65	12 983	62	6 803	57	3 201	53	1 628	52

¹ Med nya låntagare menas personer som beviljats lån under det aktuella året

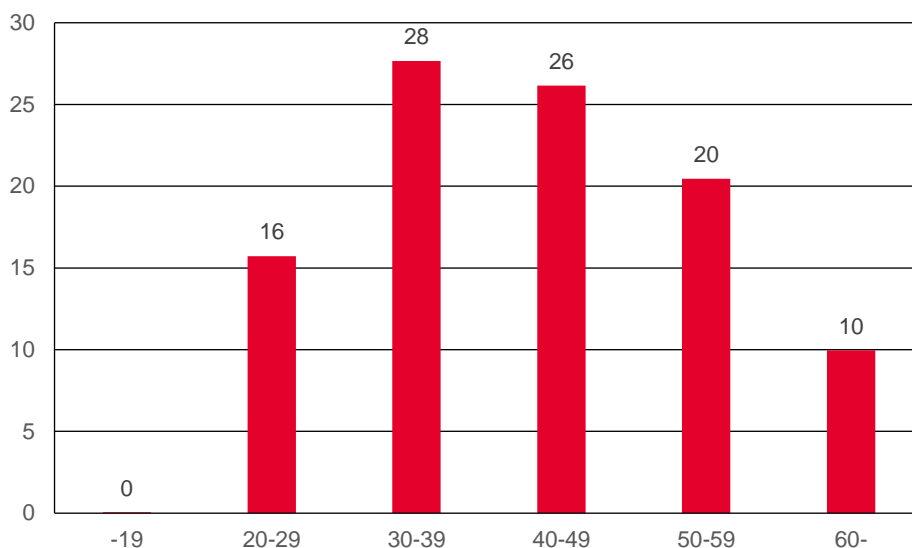
Könsfördelningen bland nya låntagare styrs till stor del av könsfördelningen bland dem som tas emot i en kommun. Enligt Migrationsverkets uppföljning av kommunmottagna var det 4 000 kvinnor och 4 300 män över 18 år som togs emot i en kommun under 2020.¹⁰ Andelen kvinnor motsvarade därmed 48 procent av alla kommunmottagna över 18 år.

3.2. Låntagarna med hemustrustningslån blir allt äldre

Vid utgången av 2020 var 16 procent av samtliga låntagare med ett hemustrustningslån mellan 20 och 29 år och 28 procent mellan 30 och 39 år. Det motsvarar en minskning med 2 procentenheter i vardera åldersgrupp jämfört med 2017. Andelen låntagare som är 40 år eller äldre har istället ökat. Färre än 0,1 procent av låntagarna var under 19 år.

¹⁰ Migrationsverket *Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2020*

Diagram 3 Samtliga låntagare fördelat efter andelar inom respektive åldersintervall¹

¹Ålder vid utgången av år 2017. Observera att skalan i diagrammet är bruten.

Nya låntagare av hemutrustningslån är något yngre än samtliga låntagare. Omkring 6 av 10 nya låntagare av hemutrustningslån är mellan 20 och 39 år.

Tabell 4 Antal och andel nya låntagare¹ inom respektive åldersintervall², 2020

	Antal	Andel
-19	52	2
20-29	955	30
30-39	1 057	33
40-49	675	21
50-59	315	10
60-	107	4
Totalt	3 161	100

¹ Med nya låntagare menas personer som beviljats lån under 2020.

² Ålder vid ansökningstillfället.

Ålderssammansättningen bland nya låntagare har förändrats de senaste åren. Under 2020 var 32 procent av de nya låntagarna yngre än 30 år, jämfört med 41 procent under 2017. Det är få låntagare i de högre åldersintervallen som söker och beviljas lån. Under 2020 var det cirka 110 nya låntagare som var

60 år eller äldre. Det motsvarar 4 procent av alla nya låntagare. Att andelen äldre är så få beror på att det är relativt få i högre åldrar som söker och beviljas uppehållstillstånd samt tas emot i en kommun. Enligt Migrationsverkets uppföljning var endast 1 procent av de kommunmottagna äldre än 64 år under år 2020.

3.3. Personer från 54 olika länder fick lån år 2020

CSN:s uppföljning utifrån medborgarskap görs på lån som betalats ut.¹¹ Under 2020 betalade CSN ut hemutrustningslån till medborgare från 54 olika länder. Av dem kommer 26 procent från Syrien och 24 procent från Afghanistan. Andelen statslösa motsvarar 3 procent.

Tabell 5   **Antal och andel nya låntagare¹ från de tio vanligaste medborgarskapsländerna, som fått lån utbetalt år 2020**

	Antal personer	Andelar i procent
Syrien	694	26
Afghanistan	653	24
Eritrea	229	9
Iran	205	8
Irak	122	5
Turkiet	107	4
Yemen	79	3
Somalia	72	3
Sudan	66	2
Demokratiska republiken Kongo	60	2
Övriga länder²	406	15

¹ Med nya låntagare menas personer som beviljats lån under det aktuella året.

² Inklusiva personer som är statslösa och personer med okänt medborgarskapsland.

Syrien har länge varit det överlägset vanligaste medborgarskapslandet bland dem som fick hemutrustningslån och under 2017 var 65 procent av de som fick hemutrustningslån från Syrien. Sedan dess har andelen minskat kraftigt. Migrationsverkets statistik över kommunmottagna visar också på att andelen som kommer från Syrien minskar. Under 2020 hade 23 procent av dem som

¹¹ Lånet kan betalas ut senast 6 månader efter beslutsdatum.

togs emot i en kommun syriskt medborgarskap. Det kan jämföras med att hälften av alla som mottogs i en kommun 2017 var syriska medborgare.¹²

Tabell 6   **Antal och andel kommunmottagna från de tio största medborgarskapsländerna, år 2020¹**

	Antal personer	Andel i procent
Syrien	3 263	23
Afghanistan	2 524	18
Eritrea	1 975	14
Somalia	756	5
Demokratiska republiken Kongo	674	5
Iran	574	5
Irak	563	4
Sudan	452	3
Turkiet	452	3
Etiopien	444	3

¹ Migrationsverket *Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2020*

En jämförelse av CSN:s och Migrationsverkets statistik över tid visar att antalet som får hemutrustningslån utbetalt i stort sett följer Migrationsverkets statistik över antalet som tas emot i en kommun med en kort tids fördröjning. Fördröjningen beror på att inte alla skickar in sin ansökan om hemutrustningslån direkt efter kommunmottagandet. Dessutom görs utbetalningen av lånet inte direkt efter beslut. Som nämnts i kapitel 2 inkommer 8 av 10 låntagares ansökningar om hemutrustningslån inom 6 månader från att låntagaren tagits emot i en kommun. Därefter kan det dock dröja ytterligare innan låntagaren skickat in det som krävs för att få sitt lån utbetalt.

¹² Migrationsverket *Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2017*.

4. Skulder och återbetalning

Vid ingången av 2021 hade CSN 76 200 låntagare med totalt 56 900 stycken hemustrustningslån. Antalet låntagare är något högre än antalet lån, eftersom en stor del av lånen betalas ut till två låntagare gemensamt. I genomsnitt var det 1,3 låntagare per lån vid ingången av 2021, och detta har varit oförändrat under flera år.

Antalet lån och låntagare ökade till och med år 2017 men har därefter minskat kraftigt. Minskningen beror på att färre får nya lån samtidigt som fler betalar av sina lån. Antalet personer som har ett hemustrustningslån minskade med 9 300 personer mellan 2019 och 2020.

4.1. Den genomsnittliga skuldsättningen minskar

Merparten av låntagarna har en skuld som är lägre än 25 000 kronor. Andelen med skulder som är 25 000 kronor eller lägre har ökat för varje år sedan 2004.

Tabell 7 Skuldstorlek 1 januari 2021, antal och andel lån inom respektive skuldintervall vid ingången av året

Skuldintervall ¹	2021	
	Antal lån	Andel i procent per intervall
–1000	1 172	2
1 001–25 000	41 299	73
25 001–50 000	12 229	21
50 000–100 000	2 108	4
100 001–	87	0,2

¹Skulder inklusive ränta men exklusive avgifter

Vid ingången av år 2021 var 75 procent av skulderna 25 000 kronor eller lägre, att jämföra med 50 procent år 2004. Antalet lån är ungefär detsamma nu som år 2004, men den genomsnittliga skuldsättningen har minskat under lång tid. År 2017 ändrades gränserna för vilka belopp som maximalt kan betalas ut till hushåll med en eller två vuxna utan barn, vilket kan vara ett av skälen till att den totala skulden för dessa grupper minskar.

Det finns låntagare som har skulder över 50 000 kronor och det beror främst på att stora lån beviljades i början på 1990-talet då lånebeloppen var högre. Det förekommer också att låntagare haft anstånd med betalningen under lång tid. Detta medför att ett antal skulder förblir höga.

4.2. Det inbetalda beloppet minskade under 2020

Hemutrustningslånen är amorteringsfria de två första åren. Därefter fastställs en amorteringsplan med utgångspunkt i lånets storlek. Om låntagaren lånar mer pengar, eller får anstånd med betalningen, kan amorteringsplanen förlängas. Den 31 december 2020 var det en tiondel av alla lån, 6 000 stycken, som fortfarande var amorteringsfria. Även om lånet är amorteringsfritt de första två åren är det alltid möjligt för låntagaren att börja betala lånet frivilligt, innan amorteringsskyldigheten inträder.

Uppföljningen av hur återbetalningen fungerar begränsas av att CSN enbart kan redogöra för det totala beloppet som betalas in, men inte ställa det i relation till hur mycket som borde ha betalats in. Det innebär att vi inte kan följa hur många låntagare som sköter eller missköter sin återbetalning och att vi inte har ett mått på hur återbetalningen faktiskt fungerar.

Sedan hemutrustningslånet infördes 1991 har strax under 4 miljarder kronor betalats in. Under 2020 betalades 195 miljoner kronor in på hemutrustningslån. Det inbetalda beloppet minskade därmed efter flera års ökning. Minskningen beror främst på att antalet lån och låntagare minskat men även på att det genomsnittliga inbetalda beloppet minskade marginellt under 2020.

Tabell 8 Antal lån och totalt inbetalt belopp 2016–2020.

Hemutrustningslån	2016	2017	2018	2019	2020
Antal låntagare ¹	86 347	93 985	92 739	85 484	76 162
Antal lån	66 264	71 873	70 191	64 258	56 894
Återbetalt belopp, mkr ²	165,0	189,2	218,8	222,2	195,1
Genomsnittligt inbetalt belopp per lån och år	2 490	2 633	3 117	3 458	3 430

¹ Inklusive låntagare som ännu inte blivit återbetalningsskyldiga

² Totalt inbetalt belopp inklusive ränta men exklusive avgifter

Det solidariska betalningsansvaret försvårar återbetalningen av hemutrustningslånet för vissa låntagare. Det gäller i synnerhet för låntagare som separerat men som fortfarande har ett gemensamt lån att betala. År 2020 var det 3 200 lån för vilka två solidariskt betalningsansvariga låntagare hade skilda adresser.

4.3. Det genomsnittliga beloppet för frivilliga inbetalningar ökar

Det är färre låntagare än tidigare som betalar tillbaka på lånet innan de blivit återbetalningsskyldiga. Det beror på att det är en högre andel låntagare som är återbetalningsskyldiga nu, jämfört med för några år sedan. Under 2020 betalades knappt 10 miljoner in i förväg, fördelat på 1 200 lån. Det genomsnittliga beloppet för frivilliga betalningar har dock fortsatt att öka, från 6 800 kronor under 2017 till 7 800 kronor under 2020.

Under 2020 slutbetalades 8 900 lån, vilket motsvarade 16 procent av alla lån. Antalet lån som slutbetalades minskade något under 2020 efter att ha ökat under lång tid. År 2019 slutbetalades 9 300 lån. Andelen lån som slutbetalas i relation till samtliga lån har dock ökat varje år sedan 2014, då andelen var 8 procent.

4.4. Anstånd med betalningen blir mindre vanligt

Den som har betalningssvårigheter kan få anstånd med betalningen av sitt hemtrustningslån. Under 2020 beviljade CSN anstånd på 9 600 lån, vilket motsvarar 17 procent av det totala antalet lån.

Antalet lån där låntagarna har anstånd med betalningen har minskat under flera år i rad, även under den tid då det totala antalet lån ökat. Andelen lån med anstånd har gått från 37 procent år 2004 till 17 procent år 2020. Arbete och inkomster är avgörande för att en låntagare ska kunna betala tillbaka sitt lån. Många av de låntagare som har rätt till helt anstånd väljer att ändå betala en mindre summa om de har möjlighet. Låntagaren får då i sin ansökan om anstånd ange vilket belopp hen önskar betala. Cirka en femtedel av låntagarna¹³ som hade anstånd under 2020 angav att de ändå ville betala på sitt lån.

En del låntagare har haft anstånd med betalningen under lång tid. Att ha anstånd med betalningen under många år blir dock allt mer ovanligt. En möjlig förklaring till detta är att CSN mer aktivt börjat informera om möjligheterna till efterskänkning till låntagare som kan ha rätt till detta.

4.5. Färre lån efterskänktes under 2020

CSN kan efterskänka ett lån, helt eller delvis, i de fall vi bedömer att en låntagare på längre sikt inte kan betala tillbaka sitt lån. I förarbetena nämns ett antal exempel på situationer när efterskänkning kan bli aktuellt. Till exempel kan efterskänkning ges till låntagare som är äldre, sjuka eller handikappade samt till låntagare som utvandrat och inte bedöms ha förmåga att återbetala sitt lån. Även en låntagare som haft anstånd med betalningen i många år kan ha rätt till efterskänkning av lånet.

Låntagare kan själva ansöka om efterskänkning, men det kan även initieras av CSN. Sedan hemtrustningslånet infördes år 1991 har sammanlagt 800 miljoner kronor efterskänkts. Totalt beviljades drygt 1 200 låntagare efterskänkning år 2020, 660 kvinnor och 570 män. Det har varit något fler kvinnor än

---

¹³ För drygt en femtedel av lånen med anstånd valde låntagarna ändå att betala en mindre summa. Exakt hur många låntagare som omfattas går inte att avgöra då det kan vara en eller två låntagare för respektive lån.

män som fått lånet efterskönt under alla år sedan 2001, med undantag för år 2013 och 2017.

Om två låntagare har ett gemensamt lån kan halva lånet eftersköntas om den ena låntagaren uppfyller villkoren för eftersköntning. Efter beslutet om eftersköntning kvarstår halva skulden för den andra låntagaren.

Under 2020 eftersköntes 700 lån, vilket motsvarar 1,2 procent av alla lån. Det efterskönta beloppet uppgick till totalt 25,9 miljoner kronor. Antalet efterskönta lån har minskat varje år sedan 2017. Detta hänger samman med att det totala antalet lån minskat. Även det sammanlagda efterskönta beloppet och det genomsnittliga efterskönta beloppet per lån minskar.

Tabell 9 Efterskönta lån, antal bifalls- respektive avslagsbeslut samt andel bifall 2016–2020

	Bifall		Avslag	Andel bifall
	Halva lån	Hela lån		
2016	319	890	135	90
2017	356	1000	153	90
2018	585	838	113	93
2019	367	725	83	93
2020	342	694	99	93

Majoriteten av låntagarna som har fått sitt lån efterskönt är äldre och saknar inkomst. De flesta är i åldern 50–79 år. Övriga låntagare har i huvudsak fått lånet efterskönt med hänsyn till sjukdom, funktionsnedsättning, dödsfall eller att de varaktigt utvandrat från Sverige och vi saknat kontakt med dem i mer än tio år. En förklaring till att antalet lån som efterskönts periodvis ökat är att CSN arbetar mer aktivt med att informera låntagare som har rätt till eftersköntning om att de har möjlighet att ansöka om det.

Tabell 10 Efterskönta lån år 2016-2020, fördelat på huvudsakliga skäl, andelar i procent¹

	2016	2017	2018	2019	2020
Ålder	54	44	54	58	58
Sjukdom	17	14	15	10	12
Dödsfall	13	9	13	13	18
Utvandrad utan kontakt	1	19	0	1	0
Övriga skäl ²	16	14	18	18	12

¹På grund av avrundningar kan summan av andelarna överstiga 100 procent.

²Ytterligare skäl som kan ge efterskänkning är preskription, liten skuld, flera års anstånd, skuld-sanering, med mera. Andelen som får efterskänkning utifrån dessa skäl är genomgående under 10 procent för respektive skäl.

Fördelningen mellan olika skäl till efterskänkning är i huvudsak likartad över tid. Antalet efterskänkta lån inom respektive kategori varierar dock lite beroende på riktade insatser i handläggningen. Framförallt efterskänkning för låntagare som utvandrat och som CSN saknat kontakt till under långt tid har ökat under vissa år på grund av riktade handlägningsinsatser.

4.6. Fler obetalda lån sägs upp till omedelbar betalning

Om en låntagare inte betalar på sitt lån trots påminnelser kan CSN säga upp hela lånet till omedelbar betalning. Om lånet inte betalas efter uppsägningen kan CSN ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogden. Trots att CSN försöker kontakta låntagaren innan lånet sägs upp är det många låntagare som inte går att nå och som reagerar först när deras lån sagts upp. Om det finns skäl kan dessa låntagare beviljas betalningsplaner trots att lånet sagts upp till omedelbar betalning. Ett sådant skäl kan till exempel vara att låntagaren lever på försörjningsstöd. Under 2020 sades 2 300 lån upp till omedelbar betalning och CSN ansökte om betalningsföreläggande i 1 500 fall.

Under 2020 betalades totalt 9,6 miljoner kronor¹⁴ in via Kronofogden, vilket är en minskning jämfört med 2019 då inbetalningarna via Kronofogden var 10,4 miljoner kronor.

Sammantaget medförde arbetet med uppsägning och indrivning att låntagarna betalade in 24,5 miljoner kronor under 2020, vilket är en minskning med 5,5 miljoner kronor jämfört med 2019. Beloppet avser både betalningar på betalningsplaner hos CSN och betalningar som drivits in via Kronofogden. Under 2020 slutbetalades 290 uppsagda lån.

---

¹⁴ Inklusiv ränta och avgifter.

5. Hemtrustningslånets utveckling över tid

5.1. Lägst antal nya låntagare på 10 år

Antalet personer med hemtrustningslån har varierat över tid och var som högst år 2017. Hur många som har ett hemtrustningslån påverkas både av hur många som tar nya lån och av hur många som betalar tillbaka sitt lån eller som får lånet efterskänkt. Under 2020 var antalet nya låntagare 3 200 personer, vilket är det lägsta antalet på 10 år. Flyktingströmmar och förändringar i migrations- och integrationspolitiken har stor betydelse för hur många och vilka som får hemtrustningslån.

5.2. Könsfördelningen på väg att jämnas ut

Utvecklingen över vilka som tar hemtrustningslån visar att det länge varit en manlig övervikt bland låntagarna. Nästan 6 av 10 låntagare är män. Det beror på att det under lång tid varit fler män än kvinnor som sökt och beviljats uppehållstillstånd som flykting eller anhörig till flykting. Bland nya låntagare har andelen kvinnor ökat de senaste åren och under 2020 var 48 procent kvinnor. Även åldersfördelningen bland dem med hemtrustningslån har förändrats en aning de senaste åren. Andelen unga har minskat medan andelen låntagare som är 40 år eller äldre har ökat något.

Under mitten av 2010-talet hade många av de kommunmottagna syriskt medborgarskap. Detta medförde att av dem som fick hemtrustningslån under åren som följde var en hög andel från Syrien. Under 2017 hade över 6 av 10 nya låntagare syriskt medborgarskap. Andelen från Syrien har därefter minskat kraftigt vilket beror på att invandringen därifrån minskat.

5.3. Fler slutbetalar sitt lån

Allt fler låntagare med hemtrustningslån har blivit återbetalningsskyldiga de senaste åren. Vid utgången av 2018 var nästan en tredjedel av lånen amorteringsfria, jämfört med en tiondel av lånen vid utgången av 2020. Samtidigt har antalet lån med anståndsbeslut minskat under en längre tid. Detta tolkas som att allt fler klarar av att betala på sina lån. Det genomsnittliga inbetalda beloppet per person är i stort sett oförändrat jämfört med 2019, men andelen låntagare som betalar tillbaka hela sitt lån har ökat under flera års tid. Det har troligen samband med att skulderna blivit lägre, vilket gör att fler har möjlighet att slutbetala. I mars 2017 minskades lånebeloppen för låntagare utan barn och det kan därför antas att skuldminskningen kommer att fortsätta.

Vi saknar till stor del relevanta data för att på ett tillfredställande sätt kunna följa hur återbetalningen av hemtrustningslån fungerar. För uppföljning av återbetalningen krävs att CSN kan koppla ihop belopp som debiteras med de belopp som betalas in. För att ytterligare analysera återbetalningen av lånen bör inbetalningarna fördelas utifrån bakgrundsvariabler. Detta skulle göra det möjligt att påvisa skillnader eller trender, och även möjliggöra riktade insatser för till exempel ökad återbetalning och andra åtgärder. Denna typ av analys är tyvärr inte heller möjlig utifrån det dataunderlag som finns idag.

Referenser

Boverket (2018) Regionala bostadsmarknadsanalyser - 2017 års arbete. Dnr 3023/2017

Förordning (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar samt förarbeten: Proposition 1990/91:25 Bilaga 6, Riksdagsskrivelse 1990/91:96

Migrationsverket, Anvisning till kommuner och bosättning, *Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2017* (Pdf).URL:
<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Anvisning-till-kommuner-och-bosattning.html> (Uppdaterad 2021-08-23, hämtad 2021-08-26)

Migrationsverket, Anvisning till kommuner och bosättning, *Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2020* (Pdf).URL:
<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Anvisning-till-kommuner-och-bosattning.html> (Uppdaterad 2021-03-01, hämtad 2021-07-08)

Bilaga

Maximala lånebelopp		
Antal personer	Omöblerad bostad	Möblerad bostad
Efter 1 mars 2017:		
1	10 000 kr	5 000 kr
2 (utan hemmavarande barn)	15 000 kr	5 000 kr
2 (varav 1 hemmavarande barn)	20 000 kr	5 000 kr
3	25 000 kr	5 000 kr
4	30 000 kr	5 000 kr
5	35 000 kr	5 000 kr
Före 1 mars 2017:		
1	15 000 kr	5 000 kr
2	20 000 kr	5 000 kr
3	25 000 kr	5 000 kr
4	30 000 kr	5 000 kr
5 eller fler	35 000 kr	5 000 kr

Vi gör studier möjligt.